

Лариса ПИЛИПЕНКО,
учитель української мови,
керівник фольклорного гурту «Микдан»
Куликівського ліцею
Куликівської селищної ради

ЗНАННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Уже третій рік у нашій країні триває війна. росія вбиває нас і все, що пов'язане з нашою історією та культурною спадщиною. Так, наприклад, прицільно знищений музей Григорія Сковороди на Харківщині, зруйнований музей Марії Приймаченко під Києвом, ворог бомбував типографію видавництва «Віват» у Харкові, яка друкувала українські книжки; убиті наші письменники Володимир Вакуленко, Максим Кривцов, Вікторія Амеліна... Загинули сотні українських митців – співаків, акторів, режисерів, театральних діячів...

На окупованих територіях росіяни палять книги, вивозять музейні фонди, зносять пам'ятники українським діячам; знищують все, що пов'язане з українством. Доводилось чути свідчення жителів тимчасово окупованих сіл Чернігівського району про те, як військові країни-агресорки нищили по хатах, збирали й палили речі з вишивкою, палили просто, щоб знищити, щоб не було нічого, пов'язаного з нашою культурою та історією.

Але в ці страшні роки помічаємо явище, яке не може не радувати: посилення уваги до традиційної культури. Багато людей перейшли на українську мову, цікавляться своїм родоводом, своїм корінням, вивчають рідні традиції, пісні, відтворюють обряди. З'явилося багато майстрів, які відшивають традиційний одяг, виготовляють прикраси, роблять віночки ... І на все це є попит. Ми надолужуємо те, чого були позбавлені через певні причини.

Хочу поділитися своїми напрацюваннями в напрямку розвитку й популяризації традиційної культури серед шкільної молоді.

Фольклорний гурт «Микдан» «народився» у січні 2020 року. Для участі у фестивалі «Різдвяне диво», що проходив у рамках Відзнаки Героя Небесної Сотні ім. О. Капіноса вихованці підготували різдвяний вертеп, успішно виступили,

заявивши про фольклорне спрямування своєї діяльності. Але окреслилася дуже актуальна проблема: незнання народних пісень, танців, звичаїв, обрядів. Діти живуть у селі, де, здавалося б, краще мають бути збережені традиції, а виявилось навпаки: молодь мало знає про культурний спадок, дехто не міг проспівати жодного рядка народної пісні... Це не вина дітей. Головна причина, на мою думку, – це те, що втрачені канали передачі такої інформації від старшого покоління до молодшого, немає відповідного середовища. Якщо мама не співала колискової доньці, то й дівчинка, ставши мамою, теж не співала своїй дитині. Бабусі не навчили внуків автентичних колядок, і діти колядували віршиками з Інтернету. Тому фольклорно-етнографічний напрямок роботи гуртка – це не забаганка чи розвага, це потреба у збереженні культурної спадщини. Якщо традиція перервалася і зникло середовище, то наше завдання – відродити, створити нове, яке б стало частиною життя, популяризувати традиційну культуру, несучи в сьогоденні й передаючи надбання минулого далі. Назвою гурту стало дроздівське діалектне слово «микдан» (бузок).

Вихованці гуртка – одна різновікова група віком від 7 до 16 років. Це спонукає організовувати роботу так, щоб усім дітям було цікаво й по силі. Крім того, до гуртка немає відбору, приходять усі охочі з різними навичками, можливостями, рівнем підготовки. Також важливо зауважити, що наш гурт – не концертний колектив (хоча маємо публічні виступи), наша діяльність не для когось, а для самих себе й заради себе. Тому на наших показових заходах немає глядачів та виконавців, усі присутні є рівноправними учасниками дійства.

Роботу з гуртківцями організовано за декількома напрямками. Перший із них – основний – вивчення пісенного фольклору нашої області. Це дитячі пісеньки-ігри, календарно-обрядові пісні весняного, літнього, зимового циклів, ліричні, жартівливі...

Вивчені пісні стають частиною обрядових дійств. Традиційні свята цікаві молодому поколінню. Веселі вечорниці з обрядом кусання калити, іграми, розвагами та пригощанням власноруч наліпленими варениками щороку стають довгоочікуваною подією для гуртківців. Уже декілька років наш колядницький гурт вітає жителів села та громади з Різдвом. Закликання весни, зустріч птахів з власноруч випеченими жайворонками завжди на природі, де граємося в ігри наших бабусь та співаємо веснянки. А

як цікаво плести вінки в полі, збирати букети й клечення, щоб прикрасити оселю на Зелену неділю. Магічна купальська ніч вабить своїми таємничими діями, і покоління тіктоку охоче збирає хмиз на купальське вогнище, виготовляє опудала Марени й Купала, розучує пісні, щоб увечері спостерігати, як язички полум'я злітають до неба під голосний спів. А дівчата, пускаючи на воду вінок, як і сотні років тому, щиро вірять у долю.

Інший напрям роботи – знайомство з традиційними ремеслами нашого краю. Ми вчилися писати писанки, робили дідуха, вирізали витинанки, уміємо плести вінки й робити іграшки з трави, спробували виготовити дівочий вінок з воцєних квітів, знаємо, як ткати пояси на ткацькому верстаті. Маємо невелику, зібрану в селі, етнографічну колекцію побутових речей та одягу. Дбайливо зберігаємо її у справжній скрині, яка є одним з експонатів нашої

репетиційної кімнати.

Участь у творчих конкурсах та фестивалях є важливою складовою в діяльності гуртка. Вона дає змогу вихованцям продемонструвати таланти, побачити свій рівень відносно інших учасників, дарує нові знайомства, враження, позитивні емоції. Звісно, краще, коли такі заходи проходять очно, але в нинішніх

умовах доводиться задовольнятися онлайн-форматом. Тому яскравим спогадом цього року для дітей була очна участь у Фестивалі дитячої творчості в Національному музеї народної архітектури та побуту.

Наш гурток – це ще й цікаве дозвілля. Походи до лісу, веломандрівки околицями села, екскурсії цікавими місцями згуртовують, святкування днів народжень, пікніки й посиденьки біля вогнища зближують, нові, вже наші традиції дають відчуття належності до гурту. Наприклад, новачки проходять обряд спільнокаші: тільки поївши каші

зі спільного горщика, стають повноправними членами дитячої громади.

Залученість дітей та молоді до позашкільної роботи дає можливість згуртувати підлітків, нормалізувати психо-емоційний стан, пережити нинішні складні часи дистанційного навчання й відірваність від класних колективів. Вивчення й популяризація традиційної культури може бути одним із способів формування свідомого й патріотично налаштованого молодого покоління.

З вірою, що посіяне обов'язково проросте, працюємо далі.

Інформацію про Всеукраїнську науково-практичну конференцію "Українська мова як чинник національної державности" (15 листопада 2024 року), присвячену Дню української писемности та мови, та програму заходу розміщено на сайті Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського.

<https://choippo.edu.ua/?p=46309>

<https://choippo.edu.ua/?p=46295>

